

Utrinki s poti

Od Triglavske muzejske zbirke do Slovenskega planinskega muzeja

✍ Miro Eržen 📁 Arhiv Mira Eržena

Slovenski planinski muzej
SLOVENIAN ALPINE MUSEUM
Naveza za vrhove prihodnosti.

FOTO: SILVO KOKALJ

V trenutku, ko Slovenski planinski muzej odpira svoja vrata, se misli nehote vračajo v pretekla leta, na vse težave in ovire, ki smo jih morali premagati na dolgi poti izgradnje objekta in postavitve stalne razstave, predvsem pa na vse tiste, ki so pri tej zahtevni nalogi tako ali drugače sodelovali. Samo v zadnjih dvajsetih letih, ko sem se lahko intenzivno ukvarjal s projektom, se je okolje neprestano spreminjalo, kar je predstavljalo stalno potencialno nevarnost, da se zadeva ustavi in zopet ponikne med neuresničene želje. Da se to lahko zelo hitro zgodi, je treba samo malo pogledati v zgodovino organiziranega planinstva v Sloveniji, kjer so se prve ideje o planinskem muzeju pojavile skorajda istočasno z ustanovitvijo Slovenskega planinskega društva.

ČASOVNI MEJNIKI NA POTI NASTAJANJA MUZEJA

Še najbližje uresničitvi je bila ideja v šestdesetih letih prejšnjega stoletja, da bi planinski muzej glede na zbrano gradivo uredili v Kosovi graščini na Jesenicah. Ko je zamrla, so se jeseniški planinci odločili, da zbrano gradivo odstopijo Mojstrančanom, kjer se je z zbiranjem gradiva najaktivneje ukvarjal Avgust Delavec. V okviru Planinskega društva Dovje – Mojstrana je bil ustanovljen muzejski odbor, ki se je z vso vnemo posvetil zbiranju gradiva ter

pridobivanju prostorov za Triglavsko muzejsko zbirko.

Muzejski odbor je imel poleg stalnih članov tudi številne sodelavce, predvsem domačine, ki so tako ali drugače pomagali, da je bila stavba na Triglavski cesti 50 v letu 1984 adaptirana in pripravljena za postavitev zbirke. Omeniti je treba Rada Koširja, Franca Stegnarja, Joža Koširja – Brkovega, Mihaela Kersnika ml., Sašo Slavca, Janeza Bizjaka kot direktorja Triglavskega narodnega parka in sooblikovalca razstave, Majdo Žontar in seveda sodelavce Kulturne skupnosti Jesenice ter Gorenjskega muzeja v

Kranju. Nepogrešljiva je bila pomoč Železarne Jesenice in nekaterih drugih podjetij, kjer smo s svojimi prošnjami vedno naleteli na odprta vrata.

Naivno smo verjeli, da bo postavitve Triglavske muzejske zbirke dala nov zagon pri postavitvi nacionalnega planinskega muzeja, pa se to žal ni zgodilo. Namesto tega je bilo nekaj namigov, naj si v Mojstrani ne domišljamo preveč, kajti slovenski planinski muzej naj bi bil lociran v Ljubljani, in sicer na Gradu. Avgust Delavec, neutrudni zbiralec gradiva in skrbnik Triglavske muzejske zbirke, je v očeh vodstva Planinske zveze Slovenije postal sinonim za planinsko zgodovino, dobil je številna priznanja, tega, kar si je najbolj želel – napredka pri kvalitetni rasti zbirke in podpore pri nastajanju osnove za vseslovenski muzej – pa žal ne.

Časi, ko je razpadala Jugoslavija in se je v dinamičnem razvoju celotne vzhodne Evrope osamosvajala tudi Slovenija, pač niso bili naklonjeni projektom, ki niso prinašali neposredne ekonomske vrednosti. Zato šele ustanovitev Občine Kranjska Gora lahko štejemo za mejnik, ki je dejansko pomenil napredek pri nastajanju muzeja.

Potem ko je PD Dovje – Mojstrana s podporo občinskega sveta, predvsem pa prvega župana Jožeta Kotnika skupaj s

Avgust Delavec

Planinsko zvezo obnovilo popolnoma dotrajano Šlajmerjevo kočjo, smo ob praznovanju 70-letnice društva leta 1998 še bolj videli naslednji cilj – izgradnjo Slovenskega planinskega muzeja, kar smo sicer nakazali že s podpisom pisma o nameri leta 1996.

Sledilo je desetletje, v katerem smo vzpostavljali dokumentacijske, loka-

Del članov muzejskega odbora Dovje – Mojstrana v letu 1982 skupaj z Marušo Avguštin (od leve: Janez Jenko, Zvone Hrastar, Stanko Kofler, Miro Eržen, Franc Skumavc, Franc Janša, Branko Ban in Avgust Delavec)

Člani komisije za zgodovino pri UO PZS v letu 2002 na eni izmed promocijskih akcij ideje o izgradnji Slovenskega planinskega muzeja (od leve: Slavica Tovšak, Miro Eržen, Eli Gradnik)

Predsednik slovenske vlade Janez Janša na slovesnosti ob položitvi temeljnega kamna 24. avgusta 2007

cijske in finančne okvire za pričetek gradnje. Ker je bil status stavbe, v kateri je domovala Triglavska muzejska zbirka, pravno dolgo nedorečen, smo se v okviru projektnega sveta dogovorili, da gradnjo muzeja pričnemo na popolnoma novih temeljih. Sredstva za odkup zemljišča je zagotovila Občina Kranjska Gora, za projektno dokumentacijo pa so jih delno prispevali tudi projektni partnerji PZS, TNP in PD Dovje – Mojstrana. Sredstva, ki jih je zagotavljala PZS, so bila v bistvu prispevek planinskih društev, ki smo ga v okviru

Komisije za zgodovino pri upravnem odboru PZS s predstavljanjem ideje o izgradnji muzeja po meddruštvenih odborih zbirali člani komisije Slavica Tovšak, Eli Gradnik in Miro Eržen.

Podpora ideji o postavitvi muzeja je bila načelno visoka, v praksi pa šibka, vendar smo imeli veliko volje in zanosa. Tako se spominjam, da je bilo na dnevu planincev na Lisci težko najti prostor za postavitev predstavitevnihih panojev muzeja, saj je bila huda konkurenca drugih ponudnikov otipljivejših dobrot. Pa sem ga postavil pred stranišče,

in bolj ko se je praznovanje vleklo, več obiskovalcev sem imel, pa še pozorno so brali, medtem ko so čakali v vrsti ...

Leta 2002 smo izvedli idejni razpis za idejno arhitekturno rešitev nove stavbe. Takrat sem se prvič srečal z realnostjo, ki me je spremljala skozi ves projekt in je moja idealistično predstavo o tem, kako bo projekt doživel široko podporo, postavila krepko na trdna tla. Medtem ko smo z muko in težavo zbirali vsak tolar, nam je bilo sporočeno, da bo ena izmed sekcij cehovskega združenja inženirske zbornice bojkotirala razpis, ker so nagrade prenizke. Na pojasnilo, da žal več denarja nimamo, mi je bilo dano na znanje, da naj se zadev ne lotevamo, če nimamo denarja. Še danes sem hvaležen za to poleno pod noge, saj mi je dalo še večji zagon in v gorenjski trmi sem si dejal: "Kljub temu moramo naprej!" Prav zaradi tega je bilo lažje potem premagovati vedno nove in nove ovire.

Kakor koli, komisija v sestavi Janez Duhovnik, Marijan Loboda, Fedja Klavara, Janez Bizjak in Miro Eržen je izbrala idejno arhitekturno zasnovo, ki jo je avtor prof. dr. Boris Leskovec s sodelavcema Aljo Vehovec in Rokom Kajtno oblikoval v izvedbeno stavbo, ki jo sedaj odpiramo. Po izdelavi študije o izvedljivosti, ki jo je financiral TNP leta 2004, smo se odločili, da projekt izvedemo v dveh fazah.

Leta 2006 smo končno pridobili gradbeno dovoljenje in s tem povečali možnosti za pridobivanje sredstev za gradnjo. Že v istem letu se je ponudila priložnost, da pridobimo sredstva iz sklada EEA Grants, ki naj bi bil prav idealen za projekte s področja kulturne dejavnosti. Ni nam uspelo, saj naj bi bil projekt po zahtevnosti obsega financiranja preobsežen.

Leta 2007 smo se le približali pridobitvi sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, ko smo vložili kandidaturu na osnovi vrednosti projekta po projektu za pridobitev gradbenega dovoljenja. V precej gotovem upanju, da nam bo uspelo, smo predsednika vlade Janeza Janšo povabili k položitvi temeljnega kamna, kar je 24. avgusta 2007 tudi storil.

Na razpisu nam ni uspelo, a je bilo to več ali manj posledica tehnične narave vloge, tako da smo bili prepričani, da je zgolj formalnost, ki jo odpravimo do

razpisa v septembru, in s tem zaključimo ta del.

Dober teden po položitvi temeljnega kamna je bila izdelana izvedbena projektna dokumentacija, ki pa je prinesla za 800.000 evrov višjo ceno realizacije. Kako je to mogoče, so me spraševali vsi od kabineta predsednika vlade do zadnjega projektnega partnerja, obenem pa kar naenkrat nihče ni več želel nastopati v javnosti. Naj pojasnjuje vodja projekta ... Grozilo je, da bo od vsega ostal le temeljni kamen. Kako naprej? Verjamem, da če ne bi tako slovesno položili temeljnega kamna, bi projekt propadel.

USTANOVA AVGUSTA DELAVCA IN NJENI PARTNERJI PRI FINANCIRANJU PROJEKTA

Potem ko se je Občina Kranjska Gora odločila, da za sofinanciranje projekta nameni celotno kvoto razpoložljivih evropskih sredstev, in smo se za sofinanciranje uspešno dogovorili tudi z Ministrstvom za kulturo, je v finančni konstrukciji še vedno zevala finančna luknja. Zaradi tega smo se na predlog Janeza Duhovnika odločili za ustanovitev posebne ustanove – fundacije, ki bi zbirala sredstva. PZS, Slovenski gorniški klub Skala in PD Dovje – Mojstrana so jo ustanovili 7. januarja 2008.

Ob ustanovitvi je imela Ustanova prvo upravo, ki so jo sestavljali predsednik Miro Eržen in člani Irena Lačen Benedičič, Miloš Čas ter Srečko Gabrič. Zaradi zdravstvenih težav je kasneje odstopil Miloš Čas, zamenjal ga je Vitomir Pretnar. Dogovorili smo se, da se nam pridruži tudi direktor Abanke Aleš Žajdela, a je njegovo pripravljenost za aktivno pomoč prekinila tragična usoda. Nadzorni svet ustanove vodi Andrej Kocič, člana pa sta Gregor Gomišček in Franc Ekar.

Ustanova se je lotila zahtevnega zbiranja finančnih sredstev, ki jih mora prispevati k finančni konstrukciji. Pri tem so nam izdatno pomagali Jože Colarič, Gregor Gomišček, Andrej Kocič in člani uprave, ki so utirali poti do slovenskih podjetij, kjer smo predstavljali projekt in prosili za finančno podporo. Tako so se naši prošnji izdatno odzvali Krka, Zavarovalnica Triglav, Petrol, Holding slovenskih elektrarn, Metalna SRM, KMS Strojna oprema, Lek, Abanka Vipava, Triglav DZU, Pošta Slovenije, Zavaro-

valnica Maribor, Factor banka, Elektro Ljubljana, Elektro Gorenjska, Intereuropa Koper, Elektromatica, ST Vajdič, Medium, Merkur, ITR in posamezniki Tinca Zima-Jurič, družina Duhovnik, Veronika Gartner, Janko Ažman, člani UO PD Gorje, DU Dovje – Mojstrana, Manja Rajh, Dušan Polajnar, Mirko Rabič, Metka Kern Trček, Ivana Nemeček, Boža in Janko Pečar, Saša Slavc. V zbiranje sredstev so se vključila tudi planinska društva v okviru PZS, ki bodo prispevala po tri evre na člana. Akcija zbiranja še traja.

Ustanova je do zdaj zbrala 325.000 evrov, saj se je v času globoke gospodarske recesije zbiranje močno upočasnilo. Kljub temu smo optimisti in

verjamemo, da bo Ustanova v celoti izpolnila svoje obveznosti. Zato se v imenu uprave iskreno zahvaljujemo vsem, ki so prispevali sredstva z željo, da bi odprtje Slovenskega planinskega muzeja resnično doživeli kot naš skupni projekt. Vsa planinska društva, ki svojih obveznosti še niso izpolnila, pa vabimo, da vsaj sedaj, ko muzej odpira svoja vrata, pokažejo pripadnost naši skupni ideji.

IZGRADNJA IN POSTAVITEV RAZSTAVE

Za izvedbene projekte, potrebne za gradnjo, je bilo na razpisu izbrano podjetje Sector d. o. o. Nova Gorica, odgovorni projektant pa je Aleksander

Predstavniki ustanoviteljev Ustanove Avgusta Delavca ob podpisu pogodbe 7. januarja 2008 (Miro Eržen – Dovje – Mojstrana, France Sevšek – Slovenski gorniški klub Skala in Franci Ekar – Planinska zveza Slovenije)

Projektantska skupina objekta: Aleksander Gaberščik, Rok Kajtna, Alja Vehovec in Boris Leskovec

Oblikovalka razstave Sonja Ifko (v sredini) s sodelavkama Gornjesavskega muzeja Jesenice Elizabeto Gradnik (levo) in Natalijo Štular (desno)

Gaberšček, ki je z že omenjeno skupino za arhitekturo pripravil projekt gradbenih del in projekt za izvedbo. Za izvajalca gradbeno-obrtniških del je bilo izbrano podjetje Kovinar gradnje ST d. o. o. z Jesenic s podizvajalci, nadzor pa je vodilo podjetje DDC d. o. o. iz Ljubljane. Pripravljalna dela so stekla 22. julija 2008, glavna pa po podpisu pogodbe.

V času izgradnje so potekale intenzivna usklajevanja med izvajalci in projektantsko skupino, saj je bilo treba uskladiti poglede projektantov, izvedbene možnosti in predvidene finančne okvire. To obdobje mi bo ostalo v spominu kot zelo burno.

V pripravi na gradnjo so se porajale številne ideje o oblikovanju stalne razstave. V okviru Gornjesavskega muzeja in v sodelovanju z Janezom Bizjakom je bilo izdelanih nekaj zasnov, ki jim je svojo dodal še idejni vodja projekta arhitekture. Za vsebinsko zasnovu je bila imenovana skupina v sestavi Irena Lačen-Benedičič, Aleš Arih in Janez Bizjak. V izhodišču za oblikovanje razstave je bila poleg prikaza široke dejavnosti na področju planinstva in gornišstva v Sloveniji, pa tudi izven nje, osnovna naloga tudi, kako oblikovati razstavo, da bo zanimiva tako za starejše kot mlajše obiskovalce. Na razpisu je bila za oblikovanje razstave izbrana oblikovalska skupina pod vodstvom dr. Sonje Ifko s Fakultete za arhitekturo v Ljubljani.

Vsebinske prispevke za oblikovanje razstave so prispevali Matija Zorn, Blaž

Komac, Andrej Velkavrh, Romana Erhatic-Širnik, Nada Praprotnik, Natalija Štular, Elizabeta Gradnik, Stanko Klinar, Jože A. Mihelič, Tone Tomše, France Malešič, Danilo Škerbinek, Marinka Koželj-Stepic, Uroš Kuzman, Tone Škarja, Uroš Herlec in Matjaž Šerkezi. Vse to veliko delo so opravili brezplačno z veliko predanostjo planinstvu, zato vsem iskreno hvala.

MISLI OB ODPRTJU

Slovenski planinski muzej končno odpira svoja vrata in s tem se zaključuje prva faza projekta. Bila je dolga in naporna, v marsičem je slonela na vztrajnosti in

prizadevnosti posameznikov, planinskih navdušencev in seveda v ključnih trenutkih na podpori projektnih partnerjev. To, kar smo ustvarili, bo z odprtjem prepuščeno kritični presoji širše planinske in gorniške javnosti, kar je tudi prav. V drugi fazi pa nas čaka zahtevna naloga, da skupaj vdihnemo pravo življenje muzeju in pri tem v izvedbo njegovega poslanstva pritegnemo kar najširši krog tistih, ki s svojim znanjem, voljo in spoštovanjem do gora lahko k temu pomembno prispevajo. Naj torej muzej postane resnično naveza prihodnosti tudi za prihodnje rodove. ●

Slovenski planinski muzej je nacionalni projekt, ki bo povezoval celotno planinsko – gorniško, alpinistično, reševalno in vodniško srenjo v Sloveniji.

**Slovesno odprtje muzeja bo
7. avgusta 2010 ob 11. uri v Mojstrani.**

Naveza za vrhove prihodnosti.